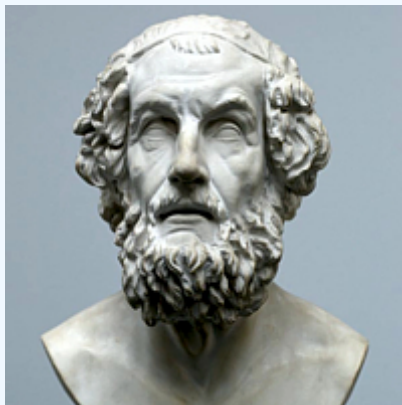

Η ιστορική συνέχεια Πρωτοελλήνων και Ελλήνων (Μέρος ΣΤ΄)

Πίνακας περιεχομένων

- 1. Τρωικά· μαρτυρίες ότι οι Αχαιοί είναι Έλληνες
  - 2. Μαρτυρίες ότι οι Τρώες είναι Έλληνες
    - 3. Οι σύμμαχοι των Τρώων
- 4. Έλληνες-Πανέλληνες και εθνική συνείδηση αρχαίων Ελλήνων

1. Τρωικά· μαρτυρίες ότι οι Αχαιοί είναι Έλληνες

Ο Όμηρος στα έπη του, μας δίνει πολύτιμες πληροφορίες για την έρευνά μας. Ειδικά στην Ιλιάδα. Όπως είναι γνωστό, το θέμα της Ιλιάδος είναι η εκστρατεία που έγινε από τους Αχαιούς (που λέγονται επίσης Δαναοί και Αργειοί), κατά των Τρώων, με αίτιο την προσβολή της φιλοξενίας που έδειξε ο Πάρης προς τον Μενέλαο. Ο Πάρης, εκμεταλλεύθηκε τον ιερό θεσμό της φιλοξενίας, φεύγοντας με την Ελένη (την σύζυγο του Μενελάου) και κλέβοντας από τα υπάρχοντά τους. Δέκα χρόνια κράτησε η προετοιμασία των Ελλήνων της μητροπολιτικής Ελλάδος εναντίον των Ελλήνων της Μικράς Ασίας και των συμμάχων τους. Άλλα δέκα χρόνια κράτησε η εκστρατεία, ενώ ο Όμηρος μας περιγράφει τις τελευταίες 51 μέρες, πριν την άλωση της Τροίας. Το θέμα είναι τεράστιο και οι σχετικές μελέτες

των ειδικών, πολυάριθμες. Εμείς θα επικεντρωθούμε στα όσα σχετίζονται με το θέμα μας.

Αχαιοί

Οι εκστρατεύσαντες κατά της Τροίας, καλούνται από τον Όμηρο είτε ως Αχαιοί, είτε ως Δαναοί, είτε ως Αργειοί. Ο Όμηρος, στην δεύτερη ραψωδία, από τον στίχο 494 μέχρι και τον 762, αναφέρει ποιοι έλαβαν μέρος στην εκστρατεία κατά της Τροίας. Συμμετείχε στρατός από την Βοιωτία, την σημερινή Στερεά Ελλάδα, την Εύβοια, την Χαλκίδα, την Ερέτρια, την Αθήνα, την Πελοπόννησο -που είχε και την αρχιστρατηγία δια του Αγαμέμνονος-, τα νησιά του Ιονίου, την Κρήτη, την Ρόδο, την Σύμη, την Νίσυρο, την Κάσο, την Κάρπαθο, την Κω, την Φθία, το Πελασγικό Άργος, την Θεσσαλία, την Λήμνο, την Ήπειρο, κ.ά. Ο αναγνώστης μπορεί να τα δει αυτά αναλυτικά, διαβάζοντας τους συγκεκριμένους στίχους. Είναι πραγματικά συγκινητικό το γεγονός ότι οι ονομασίες είναι ίδιες με τις σημερινές.

Όπως έχουμε αναφέρει σε προηγούμενα μέρη, την εποχή των Τρωικών, η ονομασία Έλληνες δεν είχε επικρατήσει ακόμα οριστικά. Σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Όμηρος, ο όρος «Έλληνες» χρησιμοποιούνταν για τους κατοίκους της Φθιώτιδας, και ο όρος «Πανέλληνες» για τους κατοίκους της Βόρειας Ελλάδας. Διότι στην ραψωδία Β΄, στ. 530, διαχωρίζει τους Έλληνες του Βορρά από τους Έλληνες του Νότου με τις ονομασίες «Πανέλληνες» και «Αχαιοί». Οι αρχαίοι συγγραφείς, οι μεταγενέστεροι του Ομήρου, τους ονομάζουν όλους Έλληνες, διότι είχε πλέον επικρατήσει **η κοινή** αυτή ονομασία.

Ο Ησίοδος αναφέρει...

Ου γαρ πω ποτέ νηί γ' επέπλων ευρέα πόντον, ει μη ες Εύβοιαν εξ Αυλίδος, η ποτ' Αχαιοί μείναντες χειμώνα πολύν συν λαόν άγειραν Ελλάδος εξ ιερής Τροίην ες καλλιγύναικα.

(«Έργα και ημέραι», στ. 650-653)

Δηλαδή, ποτέ δεν ταξίδεψε στην θάλασσα ο Ησίοδος, παρά μόνο από την Αυλίδα στην Εύβοια, που κάποτε οι Αχαιοί συνάθροισαν πολύ λαό από την Ιερή Ελλάδα ενάντια στην Τροία. Ιερή η Ελλάδα, λοιπόν.

Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι οι Έλληνες, εξ αιτίας της Ελένης, μάζεψαν μέγα στόλο για να καταλύσουν την δύναμη του Πριάμου...

Ἕλληνας δε Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικός στόλον μέγαν συναγείρει, και ἔπειτα ελθόντας ες την Ασίην, την Πριάμου δύναμιν κατελείν.

(Βιβλίο Α΄, 4.3)

Ο Αρριανός, γράφει ότι ο «Πρωτεσίλαος πρώτος εδόκει εκβήναι ες την Ασίαν των Ελλήνων των άμα Αγαμέμνονι ες Ἴλιον στρατευσάντων» («Αλεξάνδρου Ανάβασις», βιβλίο Α΄, 11).

Τα φύλα που έλαβαν μέρος στα Τρωικά από την σημερινή Ελλαδική περιοχή, καλούνται επίσης Ἕλληνες και **από τον Θουκυδίδη**: «Από πάσης της Ελλάδος κοινή πεμπομένοι» (βιβλίο Α΄, 10), «η τε γαρ αναχώρησις των Ελλήνων εξ Ἰλίου χρονία γενομένη πολλά ενέοχμωσε» (βιβλίο Α΄, 12).

Ο Πausανίας αναφέρει, ότι «Ότε Ἕλληνες αμαρτόντες Ἰλίου το πεδίον ελεηλάτουν το Μήιον ως γην Τρωάδα» («Αττικά», 4,6). Σε άλλο βιβλίο του, ότι «Περί Φιλοκτήτου μεν εν νεων καταλόγω ποιήσας ως απολίποιεν αυτόν οι Ἕλληνες εν Λήμνω ταλαιπωρούντα υπό του έλκους» («Αρκαδικά», 8.5).

Ο Ευριπίδης, «επει το Τροίας είλον Ἕλληνες πέδον» («Ανδρομάχη», στ. 11).

Ο Σοφοκλής, βάζει τον Αίαντα τον Τελαμώνιο να λέει ότι τον μίσησε ο στρατός των Ελλήνων: «Και νυν τι χρη δραν; Όστις εμφανώς θεοίς εχθαίρομαι, μισεί δε μ' Ελλήνων στρατός, έχθει δε Τροία πάσα και πεδία τάδε» («Αίας», στ. 457-479).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι Αχαιοί ή Δαναοί ή Αργειοί, είναι Ἕλληνες. Σημειωτέον, ότι τα Τρωικά τοποθετούνται πολύ πριν το 1100, και δείχνουν ήδη συγκροτημένη συνείδηση, με κοινή γλώσσα, θρησκεία, ήθη, έθιμα, παραδόσεις.

2 Μαρτυρίες ότι οι Τρώες είναι Ἕλληνες

Ας δούμε τώρα τι πληροφορίες έχουμε για τους αντιπάλους και αμυνόμενους, τους Τρώες.

Το γενεαλογικό δέντρο του βασιλιά της Τροίας, Πριάμου, έχει ως εξής...

Ο Δάρδανος γέννησε τον Εριχθόνιο, και εκείνος τον Τρώα. Ο Τρώας είχε τρεις

γιούς, τον Ίλο, τον Ασσάρακο, και τον Γανυμήδη. Από τον Ασσάρακο γεννήθηκε ο Αγκίσης, και από εκείνον ο Αινείας που έλαβε μέρος στα Τρωικά. Ο Ίλος γέννησε τον Λαομέδοντα, ο οποίος απέκτησε πέντε παιδιά· τον Τίθωνα, τον Λάμπο, τον Κλύτιο, τον Ικετάονα, και τον Πρίαμο, που γέννησε τον Έκτορα, που έλαβε επίσης μέρος στα Τρωικά. Αυτά αναφέρονται στην ραψωδία Υ΄ στην Ιλιάδα, στίχοι 215-240. Το γενεαλογικό δέντρο του Τρώα έχει την ρίζα του στον Δία, **όπως συμβαίνει με όλους τους βασιλικούς ελληνικούς οίκους**, εφόσον ο παππούς του ο Δάρδανος γεννήθηκε από τον Δία.

Ο Δάρδανος, σύμφωνα με την «Μυθολογική βιβλιοθήκη», ξεκίνησε από την Σαμοθράκη...

Δάρδανος δε επί τω θανάτῳ του ἀδελφοῦ λυπούμενος, Σαμοθράκην ἀπολιπὼν εἰς τὴν ἀντίπερα ἠπειρὸν ἦλθε». Εκεί βασίλευε ο Τεύκρος, στον ποταμό Σκάμανδρο. Αφού τον υποδέχτηκε και αφού έλαβε μερίδιο από την περιοχή, πήρε την κόρη του βασιλιά, την Βάτεια. Τότε έκτισε την πόλη Δαρδανία. Όταν πέθανε ο Τεύκρος, μετονόμασε την περιοχή σε Δαρδανία. «Τελευτήσαντος δε Τεύκρου τὴν χώραν ἀπασαν Δαρδανίαν ἐκάλεσε.

(βιβλίο Γ΄, 12.1)

Η περιοχή μετονομάστηκε από Δαρδανία σε Τροία, επί βασιλείας του ομώνυμου βασιλιά, γιού του Δάρδανου. Ο γιος του Τρώα, ο Ίλος, πήγε κάποτε σε αγώνες στην Φρυγία. Σύμφωνα με τον μύθο, δέχτηκε την συμβουλή του βασιλιά να ακολουθήσει μια αγελάδα που θα του έδινε, και όπου αυτή σταματήσει, εκεί να κτίσει μια πόλη. Η αγελάδα σταμάτησε σε έναν λόφο, και εκεί έκτισε πόλη, που την ονόμασε Ίλιον. Ο Δίας τότε του έδωσε το Παλλάδιο, δηλαδή ένα ξύλινο άγαλμα της Αθηνάς, για να δείξει την έγκρισή του. Αυτή η πόλη αργότερα θα μετονομαστεί σε Τροία. Βασίλευσε ο Λαομέδων, και έπειτα ο Πρίαμος. Ο Πρίαμος δεν λέγονταν έτσι αρχικά, αλλά Ποδάρκης. Όταν εκστράτευσε ο Ηρακλής κατά της Τροίας και τον αιχμαλώτισε, επειδή εξαγοράστηκε κλήθηκε Πρίαμος. Αυτά αναφέρονται αναλυτικά στην «Μυθολογική βιβλιοθήκη», στο τρίτο βιβλίο, κεφάλαιο 12, παράγραφοι 1-5.

3. Οι σύμμαχοι των Τρώων

Ο Όμηρος αναφέρει επίσης και τους συμμάχους των Τρώων, στην δεύτερη ραψωδία. Οι Δάρδανοι με αρχηγούς τον Αινεία, τον Ακάμα, και τον Αρχέλοχο. Οι Τρώες της περιοχής Ζέλεια, με αρχηγό τον Πάνδαρο. Οι κάτοικοι της Πιτύειας με αρχηγούς τον Άδραστο και τον Άμφιο. Οι κάτοικοι από την Περκώτη, το Πράκτιο, και την Σηστό με αρχηγό τον Άσιο. Οι Πελασγοί της Λάρισας, με αρχηγούς τον Ιππόθοο και τον Πύλαιο, παιδιά του Τέταμου. Οι Θράκες με αρχηγούς τον Πείροο και τον Ακάμαντα. Οι Κίκονες με τον Εύφημο. Οι Παίονες με αρχηγό τον Πυραίχημη. Οι Παφλαγόνες με αρχηγό τον Πυλαιμένη. Οι Μυσσοί με αρχηγό τον Χρόμη και τον Έννομο. Οι Φρύγες με τον Φόρκη. Οι Ασκανοί με τον Ασκάνιο. Οι Μαίονες με τον Μέσθλη και τον Άντιφο. Οι Κάρες (που καλούνται βαρβαρόφωνοι από τον ποιητή) με τον Νάστη και τον Αμφίμαχο. Και οι Λύκιοι με τον Σαρπηδόνα. Αυτά αναφέρονται στους στίχους 806- 877.

Οι σύμμαχοι των Τρώων ανήκουν ως επί το πλείστον γεωγραφικά στην Μικρά Ασία. Αλλά και από τον Ευρωπαϊκό χώρο, μνημονεύει τους Θράκες, τους Παίονες, και τους Κίκονες.

Τα ονόματα των Τρώων **είναι ελληνικά**, όπως Έκτωρ, Πολίτης, Πάρης (ο οποίος λέγεται και Αλέξανδρος), Ανδρομάχη, Δηίφοβος, Αστυάνακτας, Πολύδωρος, και πολλά ακόμα που μπορεί να ανιχνεύσει ο αναγνώστης του έπους.

Άξιο προσοχής είναι το γεγονός, ότι οι αρχηγοί των Αχαιών με τους αρχηγούς των Τρώων επικοινωνούν **χωρίς διερμηνέα**. Για παράδειγμα, ο Αίαντας της Σαλαμίνας, με τον Έκτορα των Τρώων, ή ο Πρίαμος όταν ικετεύει τον Αχιλλέα να του αποδοθεί το νεκρό σώμα του Έκτορα για τα δέοντα. Επίσης, σε ένα σημείο, ο Τρώας Αντήνορας μιλώντας με την Αργειά Ελένη, της είπε ότι είχε έρθει ο Μενέλαος και ο Οδυσσεύς και μίλησαν στην συνέλευση των Τρώων ως αντιπρόσωποι των Αχαιών.

Τρώεσσιν εν αγρομένοισιν έμιχθεν στάντων μεν Μενέλαος υπερείχεν ευρέας ώμους, άμφω δ' εζομένω γεραρώτερος ηεν Οδυσσεύς· αλλ' ότε ήδη μύθους και μήδεα πάσιν ύφαινον ήτοι μεν Μενέλαος επιτροχάδην αγόρευε, παύρα μεν αλλά μάλα λιγέως, επεί ου πολύμυθος ουδ' αφαρμαρτοεπής· η και γένει ύστερος ηεν.

(Ραψωδία Γ', στ. 209- 215)

Αυτό έγινε **χωρίς διερμηνέα**, επίσης. Αν επρόκειτο απλά για ένα πολεμικό φανταστικό ποίημα, ο Όμηρος δεν θα χρειαζόνταν να αναφερθεί σε λεπτομέρειες όπως αυτή.

Οι Τρώες έχουν **κοινά** πράγματα με τους Αχαιούς. Η μοναρχία είναι κληρονομική, υπάρχει συμβούλιο γερόντων, λατρεύονται οι ίδιες θεότητες, κοινά ταφικά έθιμα.

Ο Σαρπηδόνας των Τρωικών, σύμφωνα με τον ιστορικό Διόδωρο Σικελιώτη, είχε καταγωγή από την Κρήτη. Ο παππούς του (πάλι) Σαρπηδόνας, ήταν αδελφός του Ραδάμανθυ και του Μίνωα. Αυτός πήγε στην Ασία, κατέκτησε τους τόπους της Λυκίας, και εγκατέστησε βασιλεία. Τον διαδέχτηκε ο γιος του ο Εύανδρος, ο οποίος γέννησε από την Δηιδάμεια τον Σαρπηδόνα.

τον δε τρίτον αδελφόν Σαρπηδόνα φασί μετά δυνάμεως εις την Ασίαν διαβάντα κατακτήσασθαι τους περί Λυκίαν τόπους. Εύανδρον δε γενόμενον υιόν αυτού διαδέξασθαι την εν Λυκία βασιλείαν, και γήματα Δηιδάμειαν την Βελλεροφόντου τεκνώσαι Σαρπηδόνα τον επί Τροίαν μεν στρατεύσαντα.

(«Ιστορική βιβλιοθήκη», βιβλίο Ε΄, 79)

Ο Γλαύκος έχει καταγωγή από το Άργος, καθώς κρατά από τον Σίσυφο. Ο Σίσυφος γέννησε τον Γλαύκο, αυτός τον Βελλεροφόντη. Ο Βελλεροφόντης γέννησε τον Ίσανδρο, την Λαοδάμεια, και τον Ιππόλοχο. Από τον Ιππόλοχο ο Γλαύκος περί του οποίου ο λόγος (Ραψωδία Ζ΄). Ο Γλαύκος και ο Διομήδης είναι Αιολείς (ελληνικό φύλο).

Εκτός από τις παραπάνω αποδείξεις για το ότι οι Τρώες ήταν Έλληνες, υπάρχει και η μαρτυρία του Νέστορος. Κάποια στιγμή, οι Αχαιοί βρέθηκαν σε πάρα πολύ δύσκολη θέση. Οι Τρώες φάνηκε να υπερτερούν, ενώ ταυτόχρονα ο καλύτερος Έλληνας πολεμιστής, ο Αχιλλέας, λόγω της προσβολής του από τον Αγαμέμνονα, είχε αποσυρθεί καιρό, χωρίς να εγκαταλείψει ολότελα την εκστρατεία. Κανένας δεν μπορούσε να τον πείσει να επιστρέψει στις μάχες. Βλέποντας όλα αυτά, και όντας στο δέκατο έτος της εκστρατείας, ο αρχιστράτηγος Αγαμέμνων, πρότεινε να γυρίσουν πίσω στην μητροπολιτική Ελλάδα. Όταν πήρε τον λόγο ο Διομήδης, διαφώνησε και δήλωσε ότι εκείνος δεν θα γύριζε πίσω ντροπιασμένος, αλλά θα κάθονταν μέχρι το τέλος. Έστω και εάν έμενε μόνος του με τον Σθένελο και τον στρατό τους. Στο άκουσμα αυτών των λόγων, συμφώνησαν μαζί του οι υπόλοιποι αρχηγοί. Ο σοφός Νέστορας, όταν πήρε τον λόγο, επαίνεσε τον πολύ νεότερό του Διομήδη, μα του είπε έναν λόγο που αφορούσε αυτό που είπε, ότι δεν θέλει να

γυρίσει πίσω στην πατρίδα ντροπιασμένος, εγκαταλείποντας τον αρχικό σκοπό.

*Αφρήτωρ αθέμιστος ανέστιος εστίν εκείνος ος πολέμου έραται **επιδημίου** οκρυόεντος.*

(«Ιλιάδα», ραψωδία Ι΄, στ. 63-64)

Δηλαδή, «όποιος πάει σε εμφύλιο πόλεμο, δεν έχει ούτε συγγένεια, ούτε νόμο, ούτε σπιτικό πίσω».

Η λέξη «επιδήμιος», σημαίνει «ο εμφύλιος» («Λεξικό Δ. Δημητράκου», τ. ΣΤ΄, σ. 2762). Μάλιστα, στο λεξικό παρατίθεται το παραπάνω χωρίο του Ομήρου. Συνεπώς, Αχαιοί και Τρώες ανήκουν στην ίδια φυλή, την ελληνική. Οι μεν είναι κάτοικοι της μητροπολιτικής Ελλάδος, οι δε της Μικράς Ασίας. Στο «Ομηρικό λεξικό» του Κωνσταντινίδη, αναφέρεται το ίδιο, παραπέμποντας μάλιστα στο παραπάνω χωρίο της Ιλιάδος στο οποίο αναφερθήκαμε. «*Επιδήμιος, πόλεμος εμφύλιος, Ι΄ 64*» (σ. 232).

4. Έλληνες-Πανέλληνες

Εδώ, θα παραθέσουμε ενδεικτικά επιπλέον μαρτυρίες περί του ότι οι αρχαίοι Έλληνες είχαν εθνική συνείδηση. Ο Ζεύς, ο βασιλιάς των δώδεκα, λέγονταν «Ελλάνιος» και «Πανελλάνιος».

Ο Ησίοδος στο «Έργα και ημέραι», στ. 528, χρησιμοποιεί τον όρο «Πανελλήνεσσι» (Πανέλληνες). Αυτή η μαρτυρία είναι η αρχαιότερη που υπάρχει ως δηλωτικό του γενικού ονόματος όλων των Ελλήνων. Αλλά και η λέξη Ελλάς, που είδαμε παραπάνω, χρησιμοποιείται με την ευρεία έννοια.

Διόδωρος Σικελιώτης:

Ομοίως δε και της εις τον πόλεμον παρασκευής εποιούντο πολλήν φροντίδα, προσδοκώντες μέγαν και πολυχρόνιον αυτοίς έσεσθαι τον Βοιωτικόν πόλεμον, συμμαχούντων τοις Θηβαίοις των Αθηναίων και των άλλων Ελλήνων των κοινωνούντων του συνεδρίου.

(«Ιστορική βιβλιοθήκη», βιβλίο ΙΕ΄, 28)

Αριστοτέλης:

Το δε των Ελλήνων γένος, ὡσπερ μεσεύει κατά τους τόπους, οὕτως ἄμφοιν μετέχει. Καὶ γὰρ ἐνθυμον καὶ διανοητικόν ἐστί· διόπερ ελευθέρον τε διατελεί καὶ βέλτιστα πολιτευόμενον καὶ δυνάμενον ἄρχειν πάντων, μίας τυγχάνον πολιτείας. Τὴν αὐτὴν δ' ἔχει διαφορὰν καὶ τὰ των Ελλήνων ἔθνη πρὸς ἄλληλα.
(«Πολιτικά», 1327b)

Πλάτων:

Πρῶτον μὲν ἀνδραποδισμοῦ πέρι, δοκεῖ δίκαιον Ἕλληνας Ἑλληνίδας πόλεις ἀνδραποδίζεσθαι, ἢ μὴδ' ἄλλη ἐπιτρέπειν κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ τούτο ἐθίζειν, **τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους** φείδεσθαι, εὐλαβουμένους τὴν ὑπὸ των βαρβάρων δουλείαν; Ὅλω καὶ παντί, ἔφη, διαφέρει τὸ φείδεσθαι. Μὴδέ Ἕλληνα ἄρα δούλον ἐκτήσθαι μήτε αὐτούς, τοὺς τε ἄλλοις Ἕλλησιν οὕτω συμβουλεύειν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Μᾶλλον γ' ἂν οὖν οὕτω πρὸς τοὺς βαρβάρους τρέποιντο, ἐαυτῶν δ' ἀπέχοιντο.
(«Πολιτεία», βιβλίον Ε', 469b- 469c)

Ο Ισοκράτης μιλάει γιὰ «ἅπαν τὸ των Ελλήνων γένος» («Παναηγυρικός», 68).

Ο Πλούταρχος ἀναφέρει, «καὶ πολυπλανῆς ἐν γράμμασι καὶ οὐ βάρβαρος ἀλλ' Ἕλληνα γένος ἦν» («Περὶ των ἐκλελοιπότην χρηστηρίων», 23).

Ο Γοργίας ἐκθειάζει τὴν ἐλληνικὴ ἐθνικὴ συνείδηση κατὰ τοὺς Ολυμπιακοὺς ἀγῶνες, ὅπως μᾶς παραδίδεται ἀπὸ τὸν Φιλόστρατο, «**Τὸ ξύμπαν Ἑλληνικόν**, ἐν οἷς Ολυμπίασι διελέχθη κατὰ των βαρβάρων ἀπὸ τῆς του νεῶ βαλβίδος» (Ἐπιστολὴ 73).

Μετὰ τὴν νικηφόρα μάχη στὸν Γρανικὸ ποταμὸ, μὲ παραγγελία τοῦ Ἀλέξανδρου, κατασκευάστηκαν χάλκινοι ἀδριάντες πρὸς τιμὴν των εικοσιπέντε πεσόντων Μακεδόνων. Τοὺς ἄλλους ἱππεῖς ποὺ σκοτώθηκαν, τοὺς ἔθαψε καὶ ἀπάλλαξε τὶς οἰκογένειές τοὺς ἀπὸ τὴν φορολογία. Ἐπισκέφτηκε τοὺς τραυματίες καὶ τοὺς ἄφησε νὰ διηγούνται τὰ ἀνδραγαθήματα τῆς μάχης. Ἐθαψε καὶ τοὺς ἀρχηγούς των Περσῶν καθὼς καὶ τοὺς Ἕλληνες μισθοφόρους ποὺ πολέμησαν στὸ πλῆθος των ἐχθρῶν. Τοὺς αἰχμαλώτους, τοὺς ἔστειλε στὴν Μακεδονία νὰ ἐργαστοῦν. Ὅπως σημειώνει **ο Ἀρριανός**...

Ὅσους δε αὐτῶν αἰχμαλώτους ἔλαβε, τούτους δε δῆσας ἐν πέδαις εἰς Μακεδονίαν ἀπέπεμψεν ἐργάζεσθαι, ὅτι παρὰ τὰ κοινὴ δόξαντα τοὺς Ἕλλησιν

Έλληνες όντες εναντία τη Ελλάδι υπέρ των βαρβάρων εμάχοντο.

(«Αλεξάνδρου ανάβασις», βιβλίο Α΄, 16)

Έστειλε ανάθημα στην Αθήνα τριακόσιες περσικές πανοπλίες, με το εξής επίγραμμα...

Αλέξανδρος Φιλίππου και οι Έλληνες πλην Λακεδαιμονίων από των βαρβάρων των την Ασία κατοικούντων.

(ο.π.)

Η αιτία φυσικά που εξαιρεί τους Λακεδαιμονίους, δεν είναι ότι δεν τους θεωρεί μέρος του Ελληνισμού. Αλλά το κάνει επί τούτου, διότι αρνήθηκαν να συμμετάσχουν στην εκστρατεία, διότι ήθελαν εκείνοι να ηγούνται.

Σε λόγο του προς τους στρατηγούς του, τους ιλάρχους και τους αρχηγούς των υπόλοιπων Ελλήνων συμμάχων, λέει -ανάμεσα στα άλλα- και τα εξής...

Μακεδόνας τε γαρ και Πέρσαις και Μήδοις, εκ πάνυ πολλού τρυφώσιν, αυτούς εν τοις πόνοις τοις πολεμικοίς πάλαι ήδη μετά κινδύνων ασκουμένους, άλλως τε και δούλοις ανθρώποις ελευθέρους, εις χείρας ήξειν· όσοι Έλληνες Έλλησιν, ουχ υπέρ των αυτών μαχείσθαι, αλλά τους μεν ξυν Δαρείω επί μισθώ και ουδέ τούτω πολλώ κινδυνεύοντας, τους δε ξυν σφισίν υπέρ της Ελλάδος εκόντας αμυνομένους.

(«Αλεξάνδρου ανάβασις», βιβλίο Β΄, 7)

Δηλαδή, αφ' ενός θεωρεί τους Μακεδόνες Έλληνες, εφ' εταίρου ασκεί κριτική στους Έλληνες μισθοφόρους που πολεμούν υπέρ των Περσών. Αυτοί πολεμούν για έναν μισθό, ενώ οι Έλληνες με τον Αλέξανδρο για την εκούσια υπεράσπιση της Ελλάδος.

Σε άλλο σημείο, ο Αρριανός διασώζει μια απαντητική επιστολή του Αλεξάνδρου προς τον Δαρείο. Εκεί, του υπενθυμίζει το μεγάλο κακό που έκαναν οι Πέρσες στους Έλληνες κατά το παρελθόν, του δηλώνει ότι οι δολοφόνοι του πατέρα του υποκινήθηκαν από τους Πέρσες και τις διασπαστικές επιστολές που έστειλε προς τους υπόλοιπους Έλληνες, δωροδοκώντας τους μάλιστα ώστε να πολεμήσουν τον Αλέξανδρο. Καμία πόλη όμως δεν δέχτηκε, με εξαίρεση τους Λακεδαιμονίους. Στην επιστολή, ο Αλέξανδρος απαιτεί από τον Δαρείο, να μην του απευθύνεται ως ίσος

προς ίσο, αλλά ως κύριό του. Στην επιστολή δηλώνει ξεκάθαρα ότι...

*Εγώ δε των Ελλήνων ηγεμών κατασταθείς και τιμωρήσασθαι βουλόμενος
Πέρσας διέβην ες την Ασίαν, υπαρξάντων υμών.*

(ο.π. 14)

Διομήδης

Πηγές

1. Όμηρος, «Ιλιάδα», ραψωδίες Β΄, Γ΄, Ζ΄, Ι΄, Υ΄.
2. Ησίοδος, «Έργα και ημέραι».
3. Ηρόδοτος, βιβλίο Α΄.
4. Αρριανός, «Αλεξάνδρου ανάβασις», βιβλία Α΄, Β΄.
5. Θουκυδίδης, βιβλίο Α΄.
6. Πausανίας, «Αττικά».
7. Πausανίας, «Αρκαδικά».
8. Ευριπίδης, «Ανδρομάχη».
9. Σοφοκλής, «Αίας».
10. «Μυθολογική βιβλιοθήκη», βιβλίο Γ΄.
11. Διόδωρος Σικελιώτης, «Ιστορική βιβλιοθήκη», βιβλία Ε΄, ΙΕ΄.
12. Αριστοτέλης, «Πολιτικά».
13. Πλάτων, «Πολιτεία».
14. Ισοκράτης, «Πανηγυρικός».
15. Πλούταρχος, «Περί των εκλελειπότην χρηστηρίων».
16. Φιλόστρατος, επιστολή 73.